

Всеукраїнський день краєзнавства

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника м. Острога

Відповідно до рішення Шостого з'їзду Національної спілки краєзнавців України, що відбувся в січні 2017 р., 28 травня відзначають Всеукраїнський день краєзнавства, адже саме цього дня 1925 р. у Харкові розпочала свою роботу Перша Всеукраїнська конференція з краєзнавства. Там було створено Український комітет краєзнавства, що з часом координувало роботу 30 тисяч активістів-дослідників і десятків їхніх регіональних осередків, організувало видання часопису «Краєзнавство». Очолив комітет академік Матвій Яворський, що в 1930-ті роки став жертвою сталінського терору. Репресії не минули й багатьох представників краєзнавчого активу в усіх областях і районах підрадянської України. Відбув табори і заслання, заборону займатися улюбленою справою і уродженець с. Борисів колишнього Острозького повіту Григорій Равчук – випускник Київського університету, секретар товариства «Прогісія» в Острозі 1923 р., який переїхав до радянської України допомагати справі українізації як педагог і краєзнавець-фольклорист. Український комітет краєзнавства змушений був згорнути свою роботу.

Місцеві краєзнавчі осередки почали знову створювати в повоєнні роки. Понад 100 тис. літописців-дослідників рідного краю залучили до роботи над випуском «Історії міст і сіл Української РСР» у 26 томах, яка досі не має

аналогів у світі (2360 авторських аркушів, у томах вміщено 1340 статей з історіями обласних і районних центрів та інших значених населених пунктів, 8619 статей про всі селища міського типу та центри сільрад, уміщено 9 тисяч ілюстрацій). У підготовці цієї праці мав можливість узяти участь і Григорій Равчук (на верхньому фото) – уже науковець Острозького краєзнавчого музею.

27 березня 1990 р. на хвилі демократичних перетворень, національного піднесення суспільства в Києві відбувся Перший Всеукраїнський краєзнавчий з'їзд, який заснував Всеукраїнську спілку краєзнавців – спадкоємцю традицій Українського комітету краєзнавства.

16 жовтня 2008 року Кабінет Міністрів України видав постанову: «Враховуючи видатні заслуги у забезпеченні розвитку української національної культури, надати статус національної Всеукраїнської спілки краєзнавців і надати іменувати її – Національна спілка краєзнавців України».

Понад 20 років головою НСКУ був Тронько Петро Тимофійович (1915 – 2011 рр.) – Герой України, академік НАН України (на середньому фото). Свого часу як заступник глави уряду Української РСР із гуманітарних питань він безсередньо займався питаннями організації історико-культурного заповідника м. Острога. Із 2012 року Спілку очолює член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор Ресніт Олександр Петрович. Тривалий час організацію краєзнавців Рівненщини очолював журналіст і літератор Іван Григорович Пашчук (1938 – 2013), ак-

тивний учасник наукових конференцій в Острозі. Нині головою її правління є Андрій Жив'юк – кандидат історичних наук, керівник науково-редакційної групи книг «Реабілітовані історією. Рівненська область», завідувач кафедри історії Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янука.

Давні традиції має історичне краєзнавство в Острозі. У переліку визначних дослідників рідного краю – імена Якіма Перлштейна, о. Аполонія Сендульського, Станіслава Кардашевича, Менахима-Менделя Бібера, о. Михайла Тучемського, Йосифа Новицького, згаданого вже Григорія Равчука, Прокопа Соколянського, Олексія Фідріха, Петра Андрухова (на нижньому фото), Антона Новосельського. 1989 р. в Острозі під керівництвом П. Андрухова було організовано Острозьке науково-краєзнавче товариство «Спадщина», яке в 1993 р. отримало ім'я князів Острозьких. Товариство започаткувало науково-краєзнавчі конференції «Острог на порозі 900-річчя», які нині справедливо оцінюються як пролог гідного відзначенні на загальнодержавному рівні визначного ювілею нашого історичного міста й перший крок до відродження у ньому вищої школи – нині Національного університету «Острозька академія». І не випадково першим її почесним професором став краєзнавець Петро Зотович Андрухов. Свій внесок у острозьке краєзнавство зробив і визначний вітчизняний історик-джерелознавець Микола Ковальський. Так само не випадково, що імена багатьох краєзнавців увічнені в назвах вулиць Острога.